

ALOJZ PAVLOVIĆ

23000 Zadar, Miroslava i Janka Perice 39

STAROST NIJE PROKLESTVO

/drama/

Zadar, 2018.

LICA:

ANA	85 godina, umirovljena profesorica matematike i fizike
IVA	50 godina, dipl. ing. kemije (Anina kćer)
NIKO	48 godine, psiholog. (Anin sin)
ROSA	40 godina, dipl. oec. (Nikina supruga)
IDA	23 godine, studentica zadnje godine filozofije (Ivina kćer)
TOMISLAV	81 godine, bivši ravnatelj Anine škole

VRIJEME RADNJE: Bilo koja godina.

MJESTO RADNJE: Bilo koje mjesto u RH.

1. scena

Spavaća soba. U krevetu leži bolesna starica Ana. Čuje se glazba iz radio aparata. Ana pokušava pjevushiti emitiranu pjesmicu. Ulazi Iva.

IVA: Živjela mama!

ANA: Bog... kćeri...!

IVA: Mama, ne mogu vjerovati da si zaleгла.

ANA: To je kćeri normalno za ove moje godine.

IVA: Vraga je to normalno! Starost je prokletstvo.

ANA: Dao Bog kćeri da i ti doživish starost.

IVA: Mama, šalish se?

ANA: Nikako!

IVA (*hvata se za glavu*): Ajme mama... nisam znala da me mrzish...

ANA: Ne da Bog, draga kćeri, da te mrzim. Ne shvaćash da je blagoslov biti star.

IVA (*tužno*): Jadna li sam... mama mi gubi razum...

ANA: Zašto, Iva, ne bi željela ostarjeti?

IVA: Bila si zgodna, vitalna, puna energije i strasti, a sada si... usahla biljka... ovisna o tuđoj pomoći...

ANA: Okreni misli i razmisli s čim me je sve obilato nagradio oduži život...

IVA: Što će ti, primjerice, mudrost ili što si dočekala unučad itd., kada izgledash, bez vrijeđanja, kao maškara, a uskoro i ishlapljena uma...

ANA: Još bolje razmisli!

IVA: Ne gadi me više sa starošću.

ANA: Samo to činiš...

IVA: Dolaze ti uskoro u posjetu sestra i dvije kolegice iz škole, gdje si radila.

ANA: Veselim se njihovu dolasku.

IVA: Zato sam ti donijela tri vrste krema, korektor, puder...

ANA (*ironično*): Što idem na modnu reviju?

IVA: Kamo sreće...!

ANA: Pusti ti moje zrele bore... Ne trebam se s njima maskirati...

IVA: Da... zaboravila sam... doći će ti frizerka. Ošišat i obojat će te.

ANA: I to otpada, Iva.

IVA: Mama, zar si izgubila dostojanstvo?

ANA: Ne razumijem te!

IVA: Zar ćeš takva dočekati gošće?

ANA: Opet ne razumijem.

IVA: Mama, ne zezaj me.

ANA: To ti meni činiš.

IVA: Ne želiš se boriti protiv starosti.

ANA: Jasno, da ne želim, jer ni nemam tu moć, a i nema potrebe...

IVA: Imaš moć, mama.

ANA: Oprosti, Iva, pričaš gluposti...

IVA: Ne pričam. Zaboravljaš da tu moć ima farmaceutska industrija.

ANA: Razumijem te, da si fascinirana industrijom lijekova, kozmetikom, estetskom kirurgijom, jer si po struci farmaceutkinja i radiš u toj djelatnosti. Ali, molim te, tvrditi da je to moćnije od procesa starenja je suludo.

IVA: Ti to ne možeš, mama, shvatiti jer apriori to odbacuješ... Ne vjeruješ u to...

ANA: Nije stvar moje vjere, nego da te industrije grabe debeli profit u ime tobožnjeg pomlađivanja. Ništa više.

IVA: Pa i pogrebna industrija to čini. I što bi mrtvace trebalo bacati gole u jame, bez mrtvačkog sanduka i slično?!

ANA: Banaliziraš stvar, kćeri... i kriva ti je usporedba. Pogrebници ne teže biti iznad starosti kao tvoji prodavači magle...

IVA: Nisu oni nikakvi prodavači magle, nego humanisti koji se suprotstavljaju zlu zvano starenje...

ANA: Shvaćam da si na crti svoga zanimanja... Ali ipak se čudim da si i ti drogirana medijskim agresivnim reklamama da se može mimoići proces starenja.

IVA: Opet si u krivu. To je educiranje kako se može nadvladati nakaradni vanjski izgled uzrokovan čovjekovom bijedom zvana starost. Usto, inteligentni lijekovi dobrano mogu usporiti tu prokletinju, starenje...

ANA: To je rasipanje novaca.

IVA: U zabludi si. Zato kličem „Smrt starosti“.

ANA: Bojim se kćeri da ćeš ti i slični ti s takvim razmišljanjem doživjeti još goru sudbinu od nas starih, kada vam starost pokuca na vrata... Nećete se znati nositi s njom, bit ćete skloni iracionalnim rješenjima. Dao Bog da sam u krivu!

IVA: Svakako da jesi... Ne prepoznaješ bit problema.

ANA: Već danas vas je strah budućih životnih izazova i borbi, pa nije čudno što se rapidno povećava broj samoubojstava, ubojstava, alkoholičara, drogeraša...

IVA: I ja neću dozvoliti da uđem u kovitlac starosti.

ANA: Ti nećeš dozvoliti? Kako?

IVA: Preduhitri ću je...

ANA: S čim?

IVA: Neće imati šansu da me svede na golo preživljavanje, da budem živi fosil kao većina starijih osoba.

ANA: Misliš kao ja?

IVA: Zaključi sama.

ANA: Starost je vrijeme kad život dobiva nove duhovne dimenzije i prednosti kojih nije bilo u mladosti, a ne kako ti misliš da je to neizlječiva bolest.

IVA (sarkastično): Ma, izlječiva je mama, kada se uđe u fazu staračkog smiraja i tuposti.

ANA: Privilegirano je biti u starosti, jer ti sve nekako postaje kristalno jasno.

IVA (ironično): Objasni mi, molim te!

ANA: Smireno analiziram cijelu mapu svojih nekadašnjih životnih putovanja, sve putove, sva raskrižja, sva hodanja i sve ciljeve na koje sam stizala, što kritički mogu prenijeti na mlade.

IVA: E moj Mesije, koga briga za tvoju prapovijest.

ANA: Kćeri moja, nije to prapovijest nego tvoje ishodište...

IVA: Kojega je zahvatila erozija starosti.

ANA: Iz ishodišta proističu sve druge faze u životnom hodu, čiji je kraj starost.

IVA: A što je sa smrću?

ANA: Smrt je kao odlazak u vojsku, promijeniš samo mjesto življenja.

IVA: Onda sam ja u pravu, da se starost može nadvladati...

ANA: Opet govoriš u zagradama... kao da si matematičarka poput mene...

IVA: Ponavljam ti da ću pobijediti ogavnu starost.

ANA: Shvatila sam. Umirem, a nisam uočila da mi je kćer slabić.

IVA: Naprotiv, vrlo sam smjela.

ANA: Pitaj svoju djecu... jeli to... što planiraš učiniti... hrabrost? Pitaj i svoga muža? A što će o tebi tek govoriti unuci?

IVA: Bit će mi zahvalni. Moći će bez stresova posvetiti se svojim karijerama, svojim hobijima... Neće rasipati uzalud snagu, vrijeme i novac na mene staricu.

ANA: Zašto uzalud?

IVA: Sva njihova odricanja, žrtvovanja išla bi u vjetar, a starost bi tekla svojim smjer, lomeći i uništavajući mene i njih.

ANA: Oprosti, to je nakazno tumačenje.

IVA: Dosta mi te je!

ANA: Žalosna sam zbog tvoga istupa.

IVA: Spašavam svoje najbliže, a ti me proglašavaš ljudskom nakazom.

ANA: U biti, meni sugeriraš da učinim taj kukavički čin, a ne da to radiš zbog svojih potomaka.

IVA: Nije istina!!

ANA: Nije niti ono što tvrdiš.

IVA: Prestani me motriti kao da rješavaš diferencijalnu jednažbu.

ANA: Varaš se, jer rješenje tvog nauma znadem.

IVA: Ne izigravaj mudricu! To je čista staračka tupost.

ANA: Ne tvrdim, da smo mi starci pametniji ili bistriji od vas mlađih... Ali, sam kategorična da je naše iskustvo u puno slučajeva vrijednije od inteligencije i obrazovanja.

IVA: Ne želim više trošiti vrijeme natežući se oko plitkih, staračkih razmišljanja.

ANA: Pa... nemoj...!

IVA: I neću! Pokazat ću ti, kako ćeš se sutra namazati s ovim kremama (*drži ih u rukama*).

ANA: Već sam ti rekla, da to neću učiniti.

IVA: Zar ćeš nas sramotiti?

ANA: O kakvoj sramoti govoriš?

IVA: Gadi će se na tebe...

ANA: Ako su nekome gadljive moje bore, sijede vlasi, pogrbljenost, neka mi i ne dolaze...

IVA: Imaš sreću da si u mogućnosti prekriti staračku nakaznost (*prekida je Ana*)

ANA: Ako mene vrijeđaš, molim te, ne vrijeđaj ostale stare ljude

IVA: Dobro, ako nećeš uljepšati lice i obojati kosu, obavijestit ću ih da ne dolaze.

ANA: S kojim pravom ćeš to učiniti?

IVA: Zbog zdravog razuma sredovječne žene, a ne staračke krečane.

ANA: Ja krečana, kažem ti, da ću od krema koristiti samo hidrantnu, i ošišati kosu, bez bojanja. I ne želim više o tome raspravljati.

IVA: Dobro! Samo uživaj u svome staračkom inačenju!

ANA: I uživam, kamo sreće da i ti to doživiš...

IVA: Ne izazivaj me! Ja ću poduzeti elegantne radnje da se to ne dogodi.

ANA: Bolje reci bolesne radnje.

IVA: Čim uočim da me starost sustiže, bez oklijevanja obračunat ću se s njom.

ANA: Obračunat ćeš se sama sobom...

IVA: Zavidiš mi...

ANA: Nesretna sam, neću u miru umrijeti zbog tebe, zbog tvoga kukavičluka i sebičnosti. A možda sam i u krivu, zbog čega me može kazniti Stvoritelj, jer te nisam liječila. Samo takvi se ubijaju.

IVA: Samo vrijeđaj! Ja ću se na vrijeme spasiti od opake starosti, a ti uživaj u njoj...

ANA: Molim te, ponavljam, budi razumna i taj svoj strašan naum otkri suprugu, djeci i bratu...

IVA: Vidiš mama, i u Bibliji postoji nekoliko zapisa o samoubojstvu. Primjerice o Samsonu, važnom vođi u ranoj povijesti Izraela, kojega su zarobili izraelski neprijatelji Filistejci. Iskopali su mu oči i strpali ga u zatvor. Dovedi su ga u hram da ih zabavlja, ali on je srušio sve stupove i hram je bio uništen. Ali, i on je poginuo.

ANA: Pa?!

IVA: Opisano je i samoubojstvo prvoga kralja Izraela – Šaula. U bici s Filistejcima izginuli su mu sinovi... i sam je bio teško ranjen..., a kada je uvidio da će biti poražen, zahtijevao je od svoga štitonoše da ga ubije. On se bojao ubiti kralja. Stoga je kralj uzeo mač i bacio se na njega. Isto je učinio i štitonoša. Ili samoubojstvo kasnijega kralja Izraela - Zimrija, koji je izgorio zapalivši kraljevsku palaču u kojoj je živio jer je izgubio grad Tiraz. Najpoznatije opisano samoubojstvo u Bibliji je ono Judino, Kristova apostola. Objesio se nakon što je shvatio da je izdao nevinu osobu.

ANA: Zar hoćeš reći da se u Bibliji potiču ili opravdavaju samoubojstva? Ne! To su samo zapisi povijesnih događaja i nesretnih etapa u životu pojedinaca koji su svoju nemoć pokušali riješiti samoubojstvom.

IVA: Napraviti ću ono što sam odredila.

ANA: Otkud ti pravo da se ubiješ, kada osjetiš starost na leđima?!

IVA: Prestani, mama, iznervirala si me!

ANA: Ne shvaćaš da život nije ono što ti on daje, nego ono što se daje drugima, a starost je izdašna u tomu.

IVA: Glupost!

ANA: Iva, spoznaj da smisao postojanja ovisi o tajnoj volji nastaviti živjeti, a ne o mračnoj sili uništavanja kao što ti planiraš.

IVA: To su vjerske parole i smicalice.

ANA: Zapamti, tvoja starost nije namijenjena tebi, nego tvojoj dječici, tvojim unučićima...

Iva se ukoči, bespomoćno bulji u nju. Ana joj pruža ruku. Iva je grčevito prima s obje ruke.

Zatamnjenje.

2. scena

Spavaća soba. U krevetu leži bolesna starica Ana i razgovara sa sinom Nikom.

NIKO: Mama, pojačavaju li ti se bolovi?

ANA: Promjenljivi su...

NIKO: Medikamenti ne pomažu?

ANA: Bez brige, sine, čovjek je prilagodljiv svim životnim situacijama.

NIKO: Mama, sretan sam, što si doživjela starost i neizmjerena mi je želja da još dugo živiš.

ANA: Hvala, sine!

NIKO: Mama, ti si se uvijek žrtvovala, ne samo za nas djecu, nego i za druge ljude. Nikada se nisi žalila na ništa. Nikada nas nisi opterećivala svojim zdravstvenim i inim problemima. Sukladno tomu, strah me je da podnosiš velike bolove, a da mi ne znamo.

ANA: Niko, strojevi ne mogu patiti, ne mogu voljeti ili pak trpjeti. Čovjek može! To je njegov najbolji lijek protiv zala i nečistoća.

NIKO: Teško je to, mama, podnijeti.

ANA: Znam...!

NIKO: Ima li, mama, onda smisla sve to trpjeti?

ANA: Sine, nije smisao života samo slobodno stvarati i uživati, nego i trpjeti. Jer, mi smo ispunjeni nadom, koja nas i u najtežim situacijama upozorava da nismo izgubili sve prigode učiniti život dostojnim.

NIKO: Oprosti mama, jadan je čovjek koji se oslanja samo na nadu.

ANA: Nada je putokaz života, jer ako se udavi, gotovo je sa čovjekovim životom.

NIKO: Mama, koja ti korist od nade kada te svladaju neizdrživi bolovi, koji svaki dan postaju sve jači.

ANA: Ne znamo mi sve tajne života... Možda su ti bolovi uvertira za nešto novo...

NIKO: Pusti, mama, ta vraćanja. Ima načina da se ti bolovi dokrajče.

ANA: Kako, sine?

NIKO: Najprije mama trebaš imati dostojanstveno umiranje.

ANA: Slažem se!

NIKO: Znao sam da si ti mama razumno biće.

ANA: Ne znam na što ciljaš?

NIKO: Mama, uskoro ćemo te morati prebaciti u određenu zdravstvenu ustanovu.

ANA: A to je to tvoje dostojanstveno umiranje!?

NIKO: Mama, nitko od nas ukućana nije kvalificiran za njegovanje osobe koja umire.

ANA: Krasnu ću dobiti njegu van doma... od nepoznatih osoba... u nepoznatom ambijentu...
!

NIKO: Nažalost, mama, doći će vrijeme da nećeš znati tko te njeguje, ni gdje si...

ANA: To ti misliš!?

NIKO: Nije to moje mišljenje, nego znanosti.

ANA: Ne daje znanost apsolutnu istinu... promjenljiva je... A ima i drugih istina van nje...

NIKO: Sve je to istina! Ali, većini ljudi oslanja se na znanost.

ANA: Mjereći umiranje, mjerimo ljudsko neznanje...

NIKO: Čemu se onda smijemo nadati?

ANA: Ti si psiholog, a ja profesorica matematike i fizike..., pa teško da ćemo dati istovjetan odgovor...

NIKO: Umiranje, poglavito smrt je okrutni pobjednik osame nad moći zajedništva. Sve veze s njima osobno-dijaloškog zajedništva bivaju s njom porušeni.

ANA: A ti mene silom guraš u tu osamu... u taj prekid sa zajedništvom...

NIKO: Ne činim to ja...

ANA: Pa ti me tjeraš iz moga doma u hospicij.

NIKO: Površno to gledaš.

ANA: Radi sa mnom... što hoćete... samo me ne uvjeravaj da ja ne znam što hoću...

NIKO: U tomu smislu nisam to izrekao.

ANA: Nego u kojem?

NIKO: Da govoriš o nečemu, što ti je nepoznato, što nisi iskusila.

ANA: Slijepo misliš da je hospicij najbolje rješenje za mene!?

NIKO: Točno. Imat ćeš najbolju zdravstvenu skrb.

ANA: Nije baš tako!

NIKO: O tebi će se brinuti tim medicinskih radnika. Ako ne budeš mogla gutati, davat će ti infuziju itd., što mi u kući ne možemo ti priskrbiti.

ANA: Zaboravljaš da je umiranje život, a ne smrt. Takva osoba bi trebala biti okružena svojim najmilijim. Jer umiranje, nije samo zadnji rastanak od njih, nego i uputa o životu i njegovu smislu.

NIKO: Znademo mi to i bez da nazočimo tomu činu.

ANA: Znadeš samo ono što si pročitao ili čuo od drugih, ali tvoje tijelo, duša, um... to izravno ne svjedoče.

NIKO: Svodi se na isto.

ANA: To bi sine značilo da je dovoljno nešto površno pročitati ili čuti, primjerice, o psihologiji i da bez mukotrpnog studija postaneš stručnjak u toj djelatnosti.

NIKO: Relativiziraš stvar.

ANA: To ti činiš. Ali nije bitno, stavite me gdje hoćete. Ne želim vam biti teret. Kada je tako, onda je bolje da su uz mene nepoznato bolničko medicinsko osoblje nego vi.

NIKO: Srdiš se, mama?

ANA: Glupost... nema moje srdžbe... Samo potvrđujem ono što si planirao, što želiš...

NIKO: Ponavljam ti... da mi... tvoji potomci... nismo medicinski kompetentni da bi ti mogli pomoći. Usto, mi ne bi mogli funkcionirati na poslu i drugdje, kada bi bili svakodnevno uz tebe i doživljavali tvoje umiranje...

ANA: Ne nerviraj se! Bolje je da ne znate kako sam umrla, ili jesam li patila, ili što sam osjećala, ili jesam li pitala za vas, i u koji dan i sat sam točno umrla.

NIKO: Mama, nitko od nas, od tvojih najbližih nije kriv za tvoje umiranje i za tvoju skorbu smrt.

ANA: Znam, sine! Smrt određuje smisao vremena, otkriva istinu da mi sebi ne pripadamo i da od svog mišljenja, znanja i iskustva, od svoga uma, inteligencije i svojih poznatih i nepoznatih energija ništa više ne možemo očekivati.

NIKO: Znao sam, mama, da si ti razumna žena, i da shvaćaš da sve radimo za tvoje dobro.

ANA: Nije baš tako..., ali u ovoj mojoj situaciji raspravljati nadalje o tomu... je suvišno...

NIKO: Svakako! Trebamo prijeći na stvari, koje se trebaju riješiti.

ANA: Na primjer?!

NIKO: Naša obiteljska grobnica je prevelika...

ANA: Kako prevelika?

NIKO: Dovoljna nam je polovica...

ANA: A što bi s drugom polovicom?

NIKO: Prodali bi je!

ANA: Zašto?

NIKO: Pogrebni troškovi su vrlo skupi, a i održavanje tolike grobnice nije jeftino.

ANA: Ne brini se ti, ni sestra ti, uštedjela sam novac za moj sprovod. A drugo... ja i moj pokojni muž... tvoj i Ivin otac... smo je izgradili... da nam kosti budu zajedno...

NIKO: Bit ćete zajedno. Tvoj mrtvački sanduk, stavit će se iznad očeva.

ANA: A gdje ćete se vi sahraniti?

NIKO: Ja i Iva smo prodali svoja tijela Medicinskom fakultetu, pa nas nije briga što će s njima raditi poslije naše smrti.

ANA: A gdje ćeš sahraniti ženu, a Iva muža i djecu?

NIKO: Oni će se kremirati, pa pepeo mogu prosuti bilo gdje.

ANA: Ah...

NIKO: Pravnik Željko napisao je Izjave, koje bi ti trebala potpisati.

ANA: Koji Željko?

NIKO: Pobogu mama, Ivin muž.

ANA: Što on hoće?

NIKO: Ništa!

ANA: Kako ništa?

NIKO: On je samo sastavio Izjave za mene i Ivu.

ANA: U svezi čega?

NIKO: Prva se odnosi na prodaju grobnice, a o drugoj ćemo kasnije.

ANA: I?

NIKO: Želim da ih potpišeš.

ANA: Žao mi je sine... ne mogu to učiniti...

NIKO: Zašto?

ANA: Ne shvaćaš... ta grobnica me spajaju s tvojim pokojnim ocem... Tu smo grobnicu... zajedno planirali... zajedno gradili... Ona nije samo materija... nego moj i tatin ti duh... moj i tatin ti krik... tatina ti smrt... moj život... moja i tatina ti prošlost... ali i moja i tatina ti budućnost...

NIKO: Molim te, potpiši je, dok nisi pala u komu.

ANA: Nikako!

NIKO: S tim dokazuješ, da ne voliš mene ni Ivu.

ANA: Ne hvataj se za sentiment...

NIKO: Umireš, a boriš se za pola pišljive grobnice.

ANA: Biraj riječi...

NIKO: Oprosti, iznervirao sam se.

ANA: Nije mi jasan poriv da je prodate.

NIKO: Taj dio grobnice je suvišan, a novac je uvijek potreban.

ANA: Ti i žena radite... nemate djece... ja i pokojni otac smo vam sagradili kat kuće... imate dva auta... imate (*Niko je prekida*)

NIKO: Nikada nije viška novaca, a i Ivi treba.

ANA: Iva ima vrlo dobro plaćeno radno mjesto u tvornici lijekova... muž joj je odvjetnik... imaju krasnu kuću, tri automobila, brod, vikendice na moru i planinama...

NIKO: Djeca joj studiraju...

ANA: Pa što onda i ti i sestra ste studirali, pet puta smo bili siromašniji od vas danas, pa nismo ništa prodavali, nego smo uz to uvijek nešto stvarali i gradili... I prestani me, molim te, ljutiti.

NIKO: Bezdušna si!

ANA: Sada mi je drago da ću umrijeti van kuće.

NIKO: Onda bar potpiši drugu Izjavu!?

ANA: O čemu je riječ?

NIKO: O eutanaziji.

ANA: O eutanaziji!!?

NIKO: Da!

ANA: Želiš da potpišem odobrenje da me se ubije.

NIKO: Zašto sve dramtiziraš?

ANA: Praviš scenarij da me se namjerno usmrti i veliš da ja dramtiziram...

NIKO: Želim da te poštedim teških bolova ili da ti kvaliteta života ne padne ispod ljudske razine.

ANA: Pusti ti na miru moje bolove. Pusti ti na miru odsustvo moje svijesti. Želim umrijeti s tim.

NIKO (*ironično*): Da možda ne želiš da plaćamo da živiš na aparatima?

ANA: Vi nećete ništa plaćati za mene, niti ste to ikad činili. A sada otvori uši, ponavljam ti, želim umrijeti prirodno... Ne želim da me se ubije, a niti da mi se život produžuje na umjetan način... preko medicinskih aparata...

NIKO: Nudim ti da umreš dostojanstveno, a ti prihvaćaš teške bolove ili da vegetiraš kao biljka.

ANA: Hvala ti na tvom ubojstvu iz milosrđa...

NIKO: Nezahvalna si!

ANA: Zato što ne dozvoljavam da me ubiješ!

NIKO: Tvoja mirovina nije dovoljna za hospicij, pa ja i Iva moramo nadoplatiti.

ANA: Nisam to tražila... A sada mi je jasno zašto trebam biti eutanazirana...

Niko je naglo povuče za kosu. Ana jaukne.

NIKO: Ovo ti je beznačajna bol u usporedbi što te čeka. Shvati da to ne želim da doživiš, a ne što predmnijevaš.

ANA: Vaš novac je težak!

NIKO: A ti znaj da riječ eutanazija na grčkom znači „dobra smrt”. Saznanje uči da patnja kod umiranja može dostići takve razmjere da čak i smrt izgleda privlačna.

ANA: Ne uči me što je eutanazija... Za mene je ona pravo na odabir smrti, a ne „dobra smrt“...

NIKO: Nije bitna formalna definicija eutanazije, nego ona je za ljude u velikoj patnji, bolovima i neizlječivoj bolesti jedina opcija. Zato želim da potpišeš Izjavu dok si prisebna. Ne želim da ja to moram učiniti kada budeš u velikoj boli.

ANA: Tražiš da izvršim samoubojstvo ili dadem pristanka na asistirano samoubojstvo, a zaboravljaš da se to protivi osnovnom ljudskom nagonu... želi za preživljavanjem...

NIKO: Nećeš ti ništa vrijediti ti nagoni kada te zahvate nesnošljivi bolovi.

ANA: Za sada se zagovara eutanazija zbog nečijih velikih bolova ili neizlječive bolesti, uskoro će se to tražiti za sve bolesne, za slabe, za hendikepirane ...

NIKO: Govorim za tvoje dobro, a ti se suprotstavljaš, razvijaš neke teorije zavjere. Pametnije ti je da Izjavu potpišeš.

ANA: Ja sam za pravo na život. A zašto bolove uništavati, ako su oni potrebna pojava, ako se na taj način duša rastavlja od tijela, ako se na taj način ljudska iskra povezuje s drugim dimenzijama?!

NIKO: Ma... nemam više volje o tomu raspravljati...

ANA: Ili ti manjka pametan odgovor?!

Niko odmahne rukom.

ANA: Ne igravimo se skrivača...! Ti i sestra ti Iva... želite me odvesti u bolnicu poput paketa... uz popratnu dokumentaciju... uz Izjavu... da me se može odmah i ubiti... A vi ćete elegantno doći pokupit mrtvački paket...

NIKO: Bože, nisam ranije shvatio da je zahvatila demencija, pa si sklona izmišljanju... lošoj prosudbi situacije oko sebe...

ANA: Psihologu moj, hvala na dijagnozi! Ali zapamti da je za čovjeka opasnija bolest slomljenog srca od fizičke ili psihičke bolesti. Kod ove dvije potonje bolesni čovjek je rijetko zao, dok kod prve može biti jako zao, jer slomljeno srce dovodi do slamanja života.

NIKO: Opet tvoj promašaj. Tvoj izričaj nema veza sa mnom.

ANA: Srce ti je slomila supruga Rosa, a nemaš hrabrosti rastaviti se... iako je neplodna... a neizmjereno voliš djecu... A gasi nam se i prezime, što je jedan od glavnih razloga zbog čega ti je otac svojedobno i dobio srčani udar... Slamati se srce i zbog moje bolesti.

NIKO: Svakako!

ANA: Ma nije tebe briga za mojom bolešću...

NIKO: Proturječna si. Tvrdiš da mi se slama srce, zbog tvoje bolesti, a sada da ne marim za nju.

ANA: Slama ti se ne zbog mene, nego zbog straha da ću još dugo živjeti, a ti morati odriješiti kesu za hospicij.

NIKO: Podmećeš!

ANA: Slomit će ti se ne samo srce nego i život u trci za gomilanjem novca, za lovom za imovinom. Kadar si i od sirotinje uzeti zadnju novčanicu... Nikome niti s jednim centom nisi pomogao...

NIKO: Mislio sam, da sam se zaletio u svezi tvoje demencije, a nakon ovoga što si izrekla siguran sam da je u odmakloj fazi.

ANA: Daj mi tu Izjavu za eutanaziju, da je potpišem, prije nego se otkrije da ne znam za sebe (*ironično*)...

Niko je daje. Ana je potpisuje.

NIKO: Hvala, mama!

ANA (*sarkastično*): Imaš li još kakvih Izjava?

NIKO: Nemam! Ali imam Ugovor o uzdržavanju...

ANA: Koga?

NIKO: Tebe!

ANA: Hahahaaa... hihih... haaaaa... Vi mene da uzdržavate...

NIKO: Da!

ANA: Stidite se! Šaljete me u mrtvačnicu, a laprdate s nekim lažnim Ugovorom o uzdržavanju...

NIKO: Nije lažan!

ANA: Daj mi taj Ugovor! (*pruža joj ga*)

Ana ga kida. Niko je izbezumljeno gleda.

ANA: Koga se to bojite, da ću mu prepisati imovinu!?

NIKO: Bojimo se da netko ne iskoristi tvoje umiranje za svoju korist.

ANA: Ipak, hvala vam, dali ste mi ideju, možda se baš i dogodi ono čega se bojite.

NIKO (*drhtavim glasom*): M-a-m-a... (*Ana ga prekida*)...

ANA: Molim te Niko, odlazi, premorio si me svojim lovom za mojom imovinom.

Niko pokunjen odlazi.

Zatamnjenje

3. scena

U krevetu leži bolesna Ana. Čuje se glazba iz radio aparata. Ulazi Ida, Anina unuka.

IDA: Živjela mi ljepotice.

ANA: Hvala, draga Ida.

Ida se naginje iznad Ane, ljube se.

IDA: Bome, lako je tako, izležavati se, slušati glazbu...

ANA (*smije se*): Svakome prema zasluži.

Ida se baca na nju, ljubi je.

ANA: Ljubavi, tvoj dolazak mi uljepšava dan.

IDA: Bako, dobro se držiš. Tvoja sjajno bjelkasta kosa, dobre modre oči, umiljate crte lica, inteligentno čelo, prćast nos i sve drugo čini te privlačnom.

ANA: Dijete moje, stari su stari, poglavito bolesni.

IDA: To su, bako, predrasude, istina je da imaš podosta godina, ali nisi stara.

ANA: Ili je bolja formulacija da se broj godina povećava, a broj prijatelja smanjuje.

Ida se naginje iznad Ane, grle se.

ANA: Hvala ti, ljubavi, što proničeš u moj duševni pretinac. Ali dosta o tome, reci nam kako si ti!?

IDA: Dobro sam! Hvala! Nego, bako, trebam li te umiti, očešljati ili oprati, presvući?

ANA: Hvala dušo, ne treba. To je jutros, prije odlaska na posao, uradila ujna ti Rosa. Natoči sebi sok.

IDA: Hoću bako! Baš volim ovaj od jabuke (*pije sok*).

Čuje se pjesma „Bolje biti pijan, nego star“.

IDA: Bako, da ugasim radio. Ova pjesma mi je degutantna.

ANA: Baš je simpatična.

IDA: Ma, nije to! Njezina poruka je odvratna. Kako se može veličati alkohol, a sotonizirati starost?

ANA: Ti jesi filozofkinja, ne mogu se nositi s tobom. Ali čini mi se da autor ne veliča pijanstvo, nego smatra da od dva zla... alkohola i starosti... bolje je ovo prvo.

IDA: Još bakice nisam završila filozofiju. Nadam se da ću to ostvariti za tri mjeseca.

ANA: Bravo! U roku ćeš diplomirati, s dvadeset tri godine života.

IDA: Nije to bako ništa, mnogi to učine.

ANA: Nije baš tako, voljena Ido, tvoja mama i ujak ti studirali su dvostruko od vremena trajanja studija.

IDA: Bako, ti i pokoji djed ste ih razmazili. Sve ste im dopuštali. Imali su sve prvi od svojih vršnjaka. Deformirali ste im karaktere. Oni su i danas neodgovorni, zahtjevni i podosta sebični.

ANA: Molim te, ne govori tako o njima. Poštuj ih i voli. Istina je da smo ih dobrano razmazili i popuštali im.

IDA: Ma, bako, nije sporna moja ljubav spram njih, nego govorimo o njihovoj neodgovornosti, o njihovoj neempatiji za tebe i pokojnog djeda.

ANA: Srce bakino, nisu oni tako crni...

IDA: Bako moja, niste vi nikada imali toliko novaca da su neodgovorno toliko dugo studirati ili kupovati im, među prvima od njihova naraštaja, super bicikle, motore, automobile ili modne marke odjeće i obuće...

ANA: U pravu si. Odricali smo se da bi sve to oni imali. Zasigurno, su to naši kompleksi manje vrijednosti, jer mi njihove dobi to nismo sebi mogli priskrbiti.

IDA: Vratila bi se alkoholu. Oprosti, moja draga bakice, alkohol je uz drogu najgora stvar na ovome svijetu. I njega proglašavati boljim od svete starosti je svetogrđe.

ANA: Ma to je dušo pjesmuljak lakih nota... Ništa ozbiljno... Ne zaslužuje ozbiljniji osvrt...

IDA: Zašto kaljati uzvišenu starost, kako kažeš, beznačajnim pjesmuljkom?

ANA: Alkohol je pošast. Pijanstvo razara ne samo onoga tko ga rabi nego i njegovu obitelj, društvo u kojem živi itd. Ono je tempirana bomba. Međutim, ni starost nije potpuno sveta, ima i ona svoje razorno djelovanje.

IDA: Sve u životu i na Zemlji ima svoje lice i naličje, ali je kod alkohola jedno i drugo uništavajuće.

ANA: Znači, mogu ti zaželjeti da doživiš starost poput mene?!

IDA: Bako, bako... želim dužu starost.

ANA: Opa!

IDA: Samo se ti smijulji.

ANA: Drago mi je to čuti. Dao Stvoritelj da to ostvariš. Starost u konačnici može donijeti velike patnje staroj osobi i njezinim najbližim. Međutim, sretna sam da sam dočekala tebe i brata ti Tina. Pače, kako je on? Kako mu je na studiju u Italiji?

IDA: Vidjela sam se i čula s njim preko skype-a, dobro je. Ipak veli da bi radije volio studirati u Hrvatskoj.

ANA: Tko mu je branio.

IDA: A to ti je još jedan od maminih hirova. Nastavimo mi o starosti.

ANA: Dug bi bio spisak nabranjanja, što sam sve dobila sa starošću. Samo usporedi nekoga tko je umro u pedesetoj godini i mene, pa će ti biti jasno. Lijepo će biti da i ti dočekaš svoje unuke.

IDA: Bakice, ne samo to. Ako budem imala sreće voljela bih živjeti bar do devedesete godine.

ANA: Dao Bog!

IDA: Hvala bako! Zamisli, to bi značilo da ću još živjeti sedamdeset godina. A to znači da ću doživjeti letenje u svemir, da će me liječiti inteligentni nanoroboti, da ću imati na raspolaganju univerzalni stroj, pomoću kojega ću iz atoma zraka ili zemlje dobiti kuću, prometalo, hranu itd. Što to nije krasno!?

ANA: Predivno je!

Kratka stanka.

IDA: Bako, uzela sam temu za diplomski rad...

ANA: Koji joj je naziv?

IDA: Prostor i vrijeme u relaciji s čovjekom.

ANA (vrlo znatiželjno): Zašto si izabrala baš takvu temu?

IDA: Prostor i vrijeme su osebujna bića, u kojima živi čovjek, ali i oni u čovjeku.

ANA: Uljepšavaš! Prostor je scena gdje se odigrava tragedija živih bića po krvavom scenariju vremena... napisашe mnogi...

IDA: Pretjeruješ zajedno s njima. Proust je rekao da je ljubav prostor i vrijeme mjereni srcem.

ANA: Ne pretjerujem! Sama kažeš da je vrijeme van čovjeka, ali i u čovjeku. Zbog takvih smo relacija smrtnici.

IDA: Vrijeme je beskonačno gibanje.

ANA: Nije beskonačno. Jer kad prestane gibanje, prestane širenje svemira, prestaje i vrijeme. Vrijeme je zbog toga ubojica, ali i samoubojica, kreator ništavila. Ali, mi se možemo izvući iz vremena, postati oslobođenici, krenuti u vjekovitost, u preobražaj.

IDA: Ufanje u neke preobrazbe, odvodi ljude u gnijezdo iluzija.

ANA: Vrijeme je, ako hoćeš znati, zvrk u vječnom kruženju, vrteška bez pauze. A besmrtna duša je most vjekovitosti što vodi do vječnosti.

IDA: Dobro...! I Einstein je tvrdio, ako se nešto giba brzinom svjetlosti, prostor se skuplja do ničega, vrijeme se širi sve do vječnosti.

ANA: Vrijeme je fizička realnost: područje čovjekova života, a vječnost metafizička: kraljevstvo Božje.

IDA: Ljudi kada ne znaju objasniti smisao svoga postojanja i kada ne mogu definirati Opću teoriju svega hvataju se Boga.

ANA: Nije istina! Ljudi znaju da nisu stvoreni za vrijeme i Zemlju, nego za nebo i vječnost, na sliku Božju. Isus je izjavio „*Kraljevstvo Božje je u vama*“. Jednom će se raskinuti okovi prostora i vremena i tada će ljudi ugledati vrijeme kao svoj život.

IDA: Opet se hvataš neba!

ANA: A ti se hvataš samo materijalnog i racionalnog, zbog čega su ljudi nesretni. Sreća je u svima nama, samo je treba dohvatiti.

IDA: Ma daj, molim te, kakva ljudska sreća, kakvi bakračići!

ANA: Bezdušnost je atentat na čovjeka, odatle proistječe svaki grijeh. To se događa ako u ljudima ne prebiva Duh, tada će se nastaniti sablast.

IDA: Bako, upravo razni mangupi i hohštapleri upravljaju svijetom, a oni su bez bogaduha.

ANA: Oni se mogu neutralizirati.

IDA: Uzalud je tvoje umovanje, oni okreću sve na svoj mlin, na svoje uživanje.

Kratka stanka.

IDA: Ti si se bako zavukla u samoću, u tamu, pa ti se sav realni svijet čini snom.

ANA: Nemaš pravo, dušo Ido! Čovjek baš u samoći i tami osjeća da je duševni svijet, svijet noći i molitve, realniji od svega što vidljivo postoji. Treba težiti i za tim.

IDA: Ne slažem se bako da je realniji...

ANA: Ne shvaćaš da je život na Zemlji život za smrt. Izlazak iz te smrti omogućuje, ne samo daljnji život, nego novo stvaranje.

IDA: Nije istina, bako, ljudi u ovome stadiju evolucije, umiranjem postaju samo prah.

ANA: Ti Ido, ne vjeruješ u novo stvaranje, u nove ljude, u novu stvarnost... Ostvarit će je naraštaji za tisuću ili milijun godina, kada će postati poput Stvoritelja, biti mu partneri.

IDA: Ja sam nastala iz praha i otići ću u prah.

ANA: Dušo Ido, nemoj molim te diplomsku radnju obojiti pesimizmom i s besperspektivnosti čovjeku u odnosu s prostorom i vremenu.

IDA: Bako, imaš li snage i volje pročitati grubi dizajn moga diplomskog rada, pa onda daj svoj sud?

ANA: Gorim od želje, diko...

Ida joj uručuje rad. Ana ga čita.

Ida pleše (desetak minuta) uz glazbu iz radija i uz šaranje svjetla iz reflektora.

ANA (*obraća se Idi*): Dušo, nemam više koncentracije čitati. Ipak sam uočila neke odrednice koje si zacrtala, pa ih mogu komentirati.

IDA: Izvoli, bakice.

ANA: Zašto si ubacila pojam algoritma... njihove procedure... u objašnjavanju relacija... prostor–vrijeme–čovjek? Previše je to shematizirano...

IDA: Pošla sam od toga da algoritmi imaju karakter suptilne prirode zbog čega se ne miješaju ni sa čim, iako su sveprožimajući. Čovjek je u svojoj srži složeni kanal, odnosno provodnik nevidljivih sila koje oblikuju algoritamske procedure.

ANA: Nadalje, zašto na jedan mehanički način tvrdiš da nas religija nije navela da vjerujemo u nevidljive sile?

IDA: Jer u našem mozgu, u njegovim algoritmima, programirano je da vjerujemo. Zato ponekad imamo osjećaj da je netko iznad nas, da upravlja s nama.

ANA: Zatim, ti zaista optimistički najavljuješ da znanost može dokazati da duh jest fizička stvarnost u našem životu?! I da će to kvantni fizičari dokazati kreirajući kvantizirani duh!

IDA: Tako je! Jer već danas imamo uređaje koji su osjetljivi na suptilnu energiju, odnosno, na duhovnu energiju.

ANA: Zašto ne navodiš uskrsnuće!?

IDA: Uskrsnuće ne znači nikakvo produženje zemaljskoga života. . .

ANA: Ma, griješiš! Zadržava se kontinuitet osobe, iako nije više okovana kliještama prostora i vremena.

IDA: Ako je tako, bako, onda uskrsnućem se ne stječe sloboda produhovljenoga bitka.

ANA: Ne shvaćaš da je uskrsnuće prijelaz u singularitet, tj. u jednu točku... u beskonačnost, u besmrtnost...

IDA: Polaziš, bako, samo od religijskih aksioma..

ANA: Zašto nisi razradila da svjesnost i upliv mogu se proširiti ne samo prostorom nego i vremenom oko nas, odnosno taj put može ići u vječnost, a duh biti besmrtn?!?

IDA (*nervozno*): Oprosti, bako, ne pišem doktorsku disertaciju, nego običan diplomski rad.

ANA: Dušo bakina, tvrdiš da umiranjem, odnosno sa smrću postajemo samo prah... da život nije vječan i beskonačan!?

IDA: Bako, govorimo isto samo krećemo od različitih postavki.

ANA: Nije mi baš bistro...

IDA: Bako obje živimo beskonačno.

ANA: Kako?

IDA: Bako, svako živo biće prenosi svojim nasljednicima velik broj osobina i odlika. Slijedeća generacija nasljeđuje osobine prethodne. Na taj način živimo vječno... produžuje se zemaljski život... Eto bako, ja i ti sličimo.

ANA (*nasmije se*): Nažalost, sličimo... hihihiiii...

Ida je grli i ljubi.

ANA: Svu si me zaslinala.

Ida se slatko smije.

IDA: Bako moja, ipak smo u nečemu različiti.

ANA: Da čujem!

IDA: Ti si bako bistrija, a ja pametnija.

ANA: Grrr... čisto filozofiranje...

IDA: Nije! Tvoj um je britkiji. Pak, ja se za nikoga neću žrtvovati na vlastitu štetu kao što si ti činila s mojom majkom i ujakom, zato sam pametnija.

ANA: Ima tu nešto istine. Nego kada spominješ mamu i ujaka, pokušat ću ti dati malu lekciju o ljudima.

IDA: Pretvorila sam se u uho, bako, da čujem.

ANA: Pri momu odlasku u hospicij, ujaku ti i mami dat ću kopiju testamenta.

IDA: Pa!?

ANA: Pazi, pročitaj zadnju riječ u oporuci i to naopako... i uoči koja joj je poruka...

IDA: Bit ću tada neizmjereno tužna zbog tvoga odlaska u kuću umiranja (*zaplače*)...

ANA: No, no... srce... smiri se. I molim te... ne suprotstavljaj im se zbog njihove odluke da me smjeste u tu specijaliziranu bolnicu...

IDA (*briše suze*): Ne mogu to garantirati.

ANA: Naljutit ću se, ako to učiniš. Nego, ponavljam ti da obratiš pažnju na zadnju riječ, čitajući je naopako.

IDA: Poslušat ću te u svemu, voljena bako!

ANA: Sada odi kući, dobro se odmori.

Grle se i ljube. Zajecaju.

Zatamnjenje

4. scena

U krevetu leži bolesna Ana. Ulazi Rosa, Anina nevjesta (Nikina supruga).

ROSA: Bog!

ANA: Bog nevjesta!

ROSA: Hoću li vas prije počestljati ili oprati?

ANA (*vrlo blago*): Čini po svome izboru, kćeri.

ROSA: Nisam vaša kćer, ne obraćajte mi se tako.

Rosa okreće leđa prema publici. Radi potrebito oko Ane.

ANA: Roso, neugodno mi je da se prije posla gnjaviš sa mnom.

ROSA: Nije mi jednostavno, ali moram, kada vaši potomci to rijetko rade.

ANA: Svesrdna ti hvala na pomoći, ali ni ti se ne moraš mučiti sa mnom.

ROSA: Molim, bez mudrovanja.

ANA: Smiri se... Roso... molim te...

ROSA: Ne izigravajte sveticu, milosrdnicu i dušicu, kada to niste.

ANA: Jasno... da nisam...

ROSA: Ne rugajte mi se.

ANA: Otkuda ti to?

ROSA: Čitam vas.

ANA: Blago meni... kada sam lako štivo za čitanje.

ROSA (*povišenim tonom*): Dosta mi vas je!

ANA: Roso, molim te, ne griješi dušu.

ROSA: Najbolji ste kada šutite.

ANA: Neizmijerna ti hvala na pomoći i sretan ti odlazak na posao.

ROSA: Danas sam na slobodnom danu.

ANA: Ugodno ga provedi, poglavito bez mene.

ROSA: Što glumatate, kada znate da vam moram kuhati obroke.

ANA: Razumljivo mi je da si previše opterećena zbog mene. Ispričavam se. Ali od sutra ne moraš se više brinuti o meni.

ROSA: Uvijek ste bili prijetvorni, takvi ćete i umrijeti.

ANA: Molim te, ne vrijeđaj...

ROSA: Istina, boli, je li gospođo Ana!?

ANA: Navedi mi jedan primjer da sam takva.

ROSA: Iskoristili ste vi i vaš pokojni suprug pismo kojega vam je poslao moj nesretni otac, kojemu je alkohol isprao mozak.

ANA: Ne razumijem u kojemu smo mi to obliku činili...

ROSA: To i je zlo. Niste se izjašnjavali, nego ste me držali u zamci. Bojala sam vas se. Nisam smjela pisnuti.

ANA: Nekorektno rezoniraš, Roso. Mi te nismo navodili na to.

ROSA (*ironično*): Nego svemirci!?

ANA: Žali se svome ocu, koji nam je napisao da si se kurvala, da si pobacila više djece... i da si zbog toga postala neplodna..., a ne nama koji smo se suosjećali s tobom.

ROSA: Otac mi je pijanac. Nije želio da se udam i da odem od kuće. Želio je da plaću dajem njemu za pijančenje.

ANA: Mi smo to shvatili. U petnaest godina od kada si se udala za našeg sina ni jednom te nismo prekoravali zbog navoda iz toga pisma.

ROSA: Vraga ste vi to shvaćali!

ANA: Dokaz je da tekst pisma nismo uzimali za polazište, za oblikovanje naših odnose spram tebe.

ROSA: Sumnjam!

ANA: Niti smo te htjeli opterećivati da se očituješ ili ispovijedaš u svezi toga.

ROSA: Zašto niste?

ANA: Nismo željeli da to pismo... bilo ono lažno ili istinito... naruši budućnost tvoju i sina nam Nike, te u cjelini naše obitelji. Smatrali smo da je to prohujala stvar i da ne smije biti potka tvom bračnom životu i našim odnosima spram tebe.

ROSA: Za vas možda nije bila, ali za moju podsvijest je.

ANA: Da smo bili u pravu pokazala su tvoja divna djela.

ROSA: Je li to vaše pilanje naopako. Kakva djela, kakvi bakrači!?

ANA: Zar nisi oprostila ocu, što bi malo osoba na tvom mjestu učinilo?! Zar tvoje ponašanje, tvoje poštenje ili pak tvoja moralnost, tvoja etika itd. nisu za ponos našoj obitelji i dobar primjer drugima?

ROSA: Ne znam što bi rekla. Možda tako govorite jer umirete.

ANA: Roso, ne pokušavaj biti zločesta, jer tvoja duševna supstanca nije takva.

ROSA: Kakva je?

ANA: Plemenita! Tvoj oprost ocu je nadnaravan čin.

ROSA: Morala sam mu oprostiti. Samo sam tako spriječila zlo da u mene usadi vječnu mržnju spram njega, koja bi me pojela i sve oko mene.

ANA: To je uzvišeni potez, ali i patnja.

ROSA: Možda!

ANA: Bog pokazuje da i nevini prolaze patnju, jer takva patnja uvijek je u funkciji sreće i ljubavi, u funkciji zamjenske patnje za grijehе drugih. Ona je životni lijek.

ROSA: Ali, vrlo gorkog okusa.

ANA: Na nebu, kada grešnici shvate da svoje vječno spasenje imaju zahvaliti, barem djelomično, patnjama strpljivo prihvaćenim od nevinih osoba, tada će njihova ljubav prema njima biti sve veća.

ROSA: Tko će ga znati, je li tako?!

ANA: Shvati, ako izvršimo volju dragoga Boga, te ako iz njegove ruke prihvatimo patnju, ispunit ćemo zadaću, koja ima isti smisao kao Isusova Pasija... veličanstvenu zadaću za osobnu sreću i za sreću drugih... Dobit će vrijednost svako djelo našeg života.

ROSA: Gospođo Ana, bila sam se zaklela Bogu da vam neću otkriti istinu, ali kako ste vi na umoru, prekršit ću je.

ANA: Izvoli!

ROSA: Odnos između mene i Nike je vrlo loš. Imam osjećaj da me mrzi.

ANA: Kćeri, dosadašnji tvoji postupci su ispravni i za pohvalu. Razumi Niku, on jako voli djecu, a sudbina je htjela da si ti neplodna.

Rosa vadi novčanik iz džepa, te izvlači iz njega neki papir, daje ga Ani.

ROSA: Pročitajte ovaj nalaz ekipe ginekologa, gospođo Ana, pa će vam biti jasno tko je neplodan.

Ana se strese.

ANA: Zašto nam, draga kćeri, to nisi otkrila?

ROSA: Ne znam... Bojala sam se...

ANA: Koga?

ROSA: Zaključila sam da sam prokleta... da mi ništa od ruke ne ide...

ANA: Nerealna zaključak.

ROSA: Otac me ispraznio. Niko me dokrajčio.

ANA: Nažalost tako je. Ocem ti vlada alkohol, a Nikom nemir zbog neplodnosti.

ROSA: Nikinu neplodnost prihvatila sam kao neminovnost, ali on mene tuče, ponižava varajući me svakom ženskom koja to prihvaća.

ANA: Bože!!!

ROSA: I to sam prihvatila kao svoj križ. Međutim, zamrzila sam samu sebe. Shvatila sam da sam prokleta.

ANA: Kroz deset Božjih zapovijedi možeš sagledati svoj život, tj. jesu li u svjetlu Božje riječi ili si neposlušna spram nje.

ROSA: Poštujem Boga, mislim da sam moralna, ne psujem, pravedna su prema slabijima, ne kradem, ne lažem itd. Ali mi to ne pomaže.

ANA: Ne prihvaćam tvoje razmišljanje... da si prokleta. No, neka prokletstva korijen vuku još iz života predaka. Tako da uzrok leži u naraštajima ispred nas. Citirat ću Božju riječ: *Oci naši jedoše kiselo grožđe, a djeci trnu zubi.*

ROSA: Sam životni ritam znade i bez gliba predaka izazvati kod ljudi poteškoće, zastoje, gušenja...

ANA: Samo dodir s bezgraničnim liječi ljude od nesigurnosti ili uranjanja u neurozu ili depresiju. On ih miri s njima samima, pomaže im da se bore protiv dijelova njih samih, spašava ih od uništenja...

ROSA: To je za mene filozofija koja se temelji na strahu od Boga, traži se pobožnost, podložnost i nadasve poslušnost.

ANA: To je ograničeno mišljenje. Zaboravljaš njezinu moralnu komponentu.

ROSA: Za mene su ograničena mišljenja i vjerski deterministi.

ANA: A što ti je prihvatljivija filozofija nasilja i pravo jačeg ili njihova ekstremna podložnost?

ROSA: Obe su to ograničene filozofije, oba su to ograničena mišljenja... Obe one gutaju stvarnost budućih naraštaja...

ANA: Bez Boga, cvasti će nasilje, teror, terorizam...

ROSA: Uporište treba biti u humanizmu, u čovječnosti čovjeka, u pravu na obrazovanje, u pravu na rad... A ne da je većina ljudi potlačena, bez perspektive, da se sve usmjerava na prava jačeg.

ANA: Bez Boga čovjek ne može imati svijest o sebi. A bez te svijesti nema drugih svijesti... nema pravde, pravednosti, nema sreće...

ROSA: Ja mislim da sam svjesna sebe i situacije u kojoj sam, pa ipak nisam sretna zbog tih svijesti, naprotiv nesretna sam.

ANA: Ne dopusti da se samosažaljavaš. Kad god te zahvati grijeh, nevolja, tjeskoba, zlo, uvijek se zaustavi, zatim digni se i pođi naprijed, ne gledaj nazad.

ROSA: Ja sam u beznadnoj situaciji, nema mi spasa.

ANA: Uvijek postoji izlaz. Samo neka ti se ne dogodi da misliš kako više nema nade, nemoj govoriti da se više ne može, nemoj zastati u samosažaljenju. Za to je potrebna hrabrost za djelovanje.

ROSA: To je u domeni puke teorije. Meni nema pomoći.

ANA: Samosažaljenje je opasna bolest ali i krivica.

ROSA: Opet uopćena naklapanja.

ANA: Ponajprije priznaj samosažaljenje kao krivicu i pokaj se. Potom, moli Boga da iz tebe izvuče s korijenjem samosažaljenje.

ROSA: Opet apstrakcija.

ANA: Nije!

ROSA: Dobro, ako to realiziram, što ću s tim dobiti, odnosno što mi je nadalje činiti?

ANA: Nakon faze samosažaljenja najvažnije je ponovno zavoljeti sebe i svoj novi životni put, te imati hrabrost susresti novu dragu osobu.

ROSA: Nikako! Ne mogu pomisliti na drugog muškarca. Nemam snage rastaviti se od Nike.

ANA: Kćeri, i meni je teško. Niko mi je sin, ali on treba naučiti životnu lekciju, on treba doživjeti svoju katarzu. Tući ženu, varati je na svakom koraku, bogohuljiti... je veliko svetogrđe... za koje ni majčino srce nema razumijevanje...

ROSA: Joj... joj...

ANA: Velika bi bila šteta da ovome svijetu ne podariš potomke. Plemenita si, poštena si, radna si, obrazovana si i vrlo zgodna...

ROSA: Možda sam prestara, mama.

ANA: Tek ti je četrdeset godina... Imaš li još mjesečnicu?

ROSA: Imam!

ANA: Znači, možeš još roditi

ROSA: Ma, ne mogu napustiti Niku.

ANA: Ova stvarnost bit će osakaćena bez tvoje djece...

ROSA: Ne znam, mama...

ANA: Znadeš li, da me Niko i Iva smještaju u hospicij?

ROSA: Ne znam!

ANA: Kćeri, ne miješaj se u njihovu odluku.

ROSA: Možemo angažirati medicinsku sestru dok radim, a kasnije ja preuzimam sve obveze.

ANA: Gotova je to stvar... Uskoro sam stanovnica hospicija...

ROSA: Strašno...! Stid ih bilo...!

ANA: Budi po strani, molim te. Kćerkice i ja sam htjela imati lijepu smrt. Doživjeti je sa svojim najbližim, i u kuću koju sam s mužem sagradila, s mirisom cvijeća iz vrta kojega sam uzgojila, s cvrkutom ptica s mojih voćki...

ROSA: Može se to, mama, ispraviti.

ANA: Gotovo je kćerkice... kraj je s mojim životom u ovom ambijentu. Bit će mi iščupano korijenje, pa ću ubrzo umrijeti u tom hospiciju... Neće se trebati mučiti eutanazirati me...

ROSA: Joj... joj... ljudske niskosti...!

ANA: To je mala kazna... s obzirom što je moj sin, moj Niko tebi učinio i čini... Ne zaslužujem lijepu smrt... Ne zaslužujem da umrem u svom domu... Okužila ga je i moja krv, moj potomak...

ROSA: I ja sam te, mama, kaznila.

ANA: Ti?

ROSA: Da... ja...!

ANA: Kako?

ROSA: Petnaest sam godina u braku. Petnaest godina sam šutjela o Nikinim lošim postupcima, i njegovoj neplodnosti. Sada si doživjela obrat... Moraš biti sudac Niki, ali i meni. Ali ne znaš kako to učiniti... Zar ja nisam tomu uzrok? Zar to nije za tebe kazna?

ANA: Nije!

ROSA: Ipak, to su nagli duševni lomovi, poglavito za tebe na umiranju...

ANA: Sigurna sam, kada mi nastupe nesnošljivi bolovi, da ću ih puno lakše podnositi, jer neću misliti o njima nego o tebi, tvojoj dobroti i žrtvi... Ti si mi spas, zato sam ti zahvalna do neba!

ROSA: Ipak bi voljela da ti sin nije krivac.

ANA: Svakako da bi.

ROSA: Znači, u tom segmentu i nadalje sam ti strana.

ANA: Ne znam! Tražim od tebe oprost.

ROSA: Tražiš li ga zbog grižnje savjesti ili zbog straha od kazne Stvoritelja?

ANA: Vjerojatno jedno i drugo.

ROSA: Vidiš mama, da si kažnjena i s moje strane.

ANA: Nisi me ti kaznila...

ROSA: Ne vjerujem!

ANA: Vjerovati je isto što i živjeti. Vjerovanje je povjerenje u život, u svemir, u prirodu... temelj je povjerenja i prijateljstva među ljudima...

ROSA: Barataš velikim riječima, a odašiljaš svojevrсну kletvu rođenom sinu.

ANA: Sredi se! To ne činim, niti ću ikada činiti.

ROSA: Ja bih se povukla. Moram skuhati ručak Niki.

ANA: Molim te, Roso, imam još dvije stvari kazati.

ROSA: Reci!

ANA: Lani mi je umrla sestra, ostavila mi je vrijedan teren na moru veličine od 1000 m².

ROSA: Što se to mene tiče?

ANA: Darovat ću ti ga.

ROSA: Meni to ne treba!

ANA: Budi pametna! Polovicu terena možeš prodati i s tim novcem sagraditi kuću na preostaloj polovici.

ROSA: Ne zanima me!

ANA: Kćeri, molim te, prihvati dar. Kada budem umirala, u mislima ću reproducirati tebe, kako si okružena svojom djecom u svom domu, na terenu kojega sam poklonila, tada ću kćerkice zaboraviti na sve bolove.

ROSA: Gospođo Ana, vi niste moja mama i ne zovite me *kćeri*! Živite sa svojim bolovima, bez mene.

ANA: U pravu si! Oprosti!

ROSA: Moram ići, recite što ste drugo htjeli.

ANA: Glupo je u ovoj situaciji to tražiti od tebe.

ROSA: Recite gospođo Ana, možda nije glupo.

ANA: Htjela sam da mi u bolnicu donosiš cvijeće iz vrta... preko kojeg bih bila povezana sa svojim domom.

ROSA: Nema problema, imat ćete to cvijeće.

ANA: Velika ti hvala...

ROSA: Želja mi je da vas posjetim da ste spali samo na mene i da još jače patite za domom... iz kojeg su vas izbacila vlastita djeca...

ANA: Svejedno, Bog ti pomogao! Radi što te volja! Sretna bila! Bog!

ROSA: Zbogom, gospođo Ana!

Zatamnjenje

5. scena

Za stolom sjedi Iva, Niko, Rosa i Ida; vode razgovor.

NIKO: Mamu sam smjestio u hospicij. Bilo joj je žao, što ti Iva nisi došla.

IVA: Nisam mogla. Imala sam važan stručni kolegij.

IDA: To te ne opravdava, mama.

IVA: Nisam tražila tvoje mišljenje.

IDA: Ujače, kako je baka prihvatila smještaj u hospiciju?

NIKO: Bez vidljivih emocija.

IDA: Zar se nas četvero nismo mogli rasporediti i voditi brigu o baki.

ROSA: Mogli smo.

IVA: Tko ti je branio da to radiš.

ROSA: Pa, jedina sam to i radila.

IVA: Žrtvo jadna, slomila si se.

ROSA: Usporedbi s tobom i jesam.

IDA: Ujna je u pravu.

IVA: Opet si ti poklopac. Smiri se.

NIKO: Okrenimo se pametnijim stvarima.

IDA: Zar je rasprava o baki suvišna?

IVA: Mala, prestani se više neumjesno uplitati.

ROSA: Zašto, curu, ušutkavati?

NIKO: Roso, šuti!

IVA: Braco, iznesi što si htio reći.

NIKO: Morao sam s tisuću eura podmititi neke ljude da mamu smjeste u hospicij. Usto, trebamo još oko dvjesto eura mjesečno dodati na maminu mirovinu za troškove hospicija.

IVA: I?

NIKO: Seko, ti mi trebaš dati jednokratno petsto eura, i još mjesečno nadoplaćivati sto eura dok je mama živa.

IVA: To ne mogu.

NIKO: Zašto?

IVA: Tin studira u Italiji, a Ida ovdje. Moja im plaća nije dovoljna. Ti i Rosa nemate djecu, a imate solidna primanja, pa te troškove za mamu lako možete podnijeti.

NIKO: To nikako! Muž ti ima veću zaradu više nego trostruko od mene i Rose zajedno.

IVA: Neću uvlačiti muža... da plaća za moju mamu...

NIKO: Neću ni ja uzimati ženin novac za moju mamu.

ROSA: Iva, hoćeš li uzeti imovinu poslije smrti gospođe Ane?

IVA: Što se to tebe tiče. To je samo stvar između mene i brata.

ROSA: Onda vas dvoje i snosite troškove.

NIKO: Zaveži, Roso!

IVA: Svaka čast, brate!

IDA: Koja jedna razina zrelih i obrazovanih ljudi.

IVA: To neka ti je zadnje, da nam ti dijeliš packe.

IDA: U pravu si mama. Zašto bih se spuštala na tvoju i ujakovu razinu.

IVA (urla na Idu): Van, van, van...

IDA: Radi se o mojoj baki, sjedim u njezinoj kući, pa me nemaš pravo tjerati.

IVA: Braco, ti plaćaj i za mene. Protuvrijednost kompenzirat ću u imovini koju naslijedimo.

NIKO: Slažem se!

IVA: Hvala, braco!

NIKO: Molim, seko!

Kratka stanka.

NIKO: Sjetio sam se, da trebamo pročitati kopije mamine Oporuke.

Iva i Niko vade iz džepova zatvorena pisma. Uzbuđeno ih otvaraju, još napetije ih čitaju. Iva se ukoči, a Niko se mršti, čupka kosu.

IVA: Ovo nije moguće. Zamislite, od kuće katnice i petsto četvornih metara terena, ona meni i braci ostavlja svakome samo po sobu. Jadno i gadljivo!

NIKO: Neću ja za nju plaćati hospicij. Izvadit ću je i smjestiti u neku rupetinu, neka se u njoj raspada od nečistoće, gladi i bolova.

IVA: Slažem se, braco!

ROSA: Ne griješite dušu, ostavite je na miru. Zaslužila je bar to.

NIKO: Šuti!!

IVA: Tko si ti Roso, da nam soliš pamet.

IDA: Ujna je u pravu. Stid vas bilo, razmažena derišta. Malo vam je dalo kroz život, da joj ovako vraćate.

IVA: Prestani, glupačo! Najviše je oštetila tebe i brata ti... Jadna osakaćenice u mozgu, to ne shvaćaš!... Pljuješ me, a borim se za tebe.

IDA: Meni bakina imovina ne treba, a poglavito mi ne treba takva tvoja podla borba.

NIKO: Mama je senilna, zato je to izvela. Ali joj to nije olakšavajuće, treba snositi posljedice. Neka se „krčka“ na mjestu gdje zaslužuje... s crvima, u izmetu, u dronjcima, u bolovima...

IVA: Braco, imaš moj blagoslov! Vidite, koje su nas neprilike zadesile zbog mamine starosti. Zato neću dozvoliti da je doživim.

ROSA: Ako ne cijenite ono što vam je gospođa Ana kroz život pružila, onda se bar smilujte na nju kao čovjeka, da ne umre kao životinja, ucrvana...

NIKO (*zagrmí*): Šuti!

ROSA: Neću!

Niko skoči i ošamari Rosu.

IVA: Braco, pokazao si da si pravo muško.

IDA: Mama, da si ti dobila pljusku, bili to bilo (*prekida je Ida*)...

IVA: Još si zelena... da mi popuješ, balavice jedna...

ROSA: Napuštam te Niko! Razvodim se od tebe!

IVA: Mimozo, zbog jednog šamara, razvesti se!?! Svašta!

ROSA: Nije zbog toga. Dobila sam ja šamara i šamara. Pravi muškarčina od Nike (*sarkastično*), nije me htjela zaštititi od bezrazložnih nasrtaja svekrve i svekra, nego me nagrađivao udarcima.

IVA: Razumi ga... za muškarčinu žena je najveličanstvenija samo ako je majka... a ti to nisi...

ROSA: Baš se i razvodim, što tvoj braco nije muškarac, a poglavito nije muškarčina.

Ida joj aplaudira.

IVA: Nezahvalnice, trpio te je neplodnu, a mogao je birati žene...

ROSA: Vidiš Iva, tvoj braco ipak ima tu manicu.

IVA: Koju?

ROSA: Neću ti crtati... sebe smatraš za visokoumnu osobu... pa... zaključi...

IVA: Zato što je osvajač žena?

Rosa odmahne rukom.

ROSA: Zbogom! (*izlazi*)

IVA: Valjda je znala braco da si miljenik žena?!

IDA: Mama, ne shvaćaš ili nećeš sama sebi priznati.

IVA: Rano si počela filozofirati.

IDA: Ujak je neplodan, a ne ujna.

IVA: Molim! (*izbulji se u Niku*) *Kratka stanka. Iva grli Niku.*

IVA: Braco, ne brini. Ponovno se oženi. Možeš usvojiti dijete ili možeš oženiti ženu s djecom.

NIKO (*utučeno*): Da, da...

IVA: Braco, ipak ostavimo mamu u hospiciju. Ja ću sve plaćati.

NIKO: Hvala...! Pa da... mama je mama... jedna jedina...

IVA: Ne brini, ja ću angažirati muža, da sruši maminu Oporuku, jer ju je napisala kao senilna i jako bolesna osoba. Pa budi miran, nas dvoje bit ćemo jedini nasljednici. Svoj dio poklonit ću ti kao vjenčani dar.

Niko je ljubi.

NIKO: Što bih ja seko bez tebe? Ostala si uz mene samo ti.

Iva ga grli, dok Ida čita Oporuku.

IDA: Hahaha... haaaaaa... (*hvata se za trbuh*)

IVA: Koji je vrag tebi, Ida?

Ida se ne smiruje, još žešće se smije.

IDA: Bako, svaka ti čast! Ovo je najbolja životna lekcija koju sam doživjela. Hvala ti! Shvatila sam kakvi ljudi sve mogu biti.

IVA: Što ti je? Što pričaš?

IDA: Pročitaj zadnju rečenicu u Oporuci.

IVA: U zadnjem redu piše samo riječ „Žal“... bez daljnje konstrukcije rečenice...

IDA: Pročitaj je naopako.

IVA: „Laž“... Haha... hihi. E, mama lukava li si!

NIKO: O čemu je riječ?

IVA: Mama nam je podvalila lažnu Oporuku.

Svi se smiju.

IDA: Bako, genijalna si! Ovakav test razgolićavanja karaktera svojih članova obitelji... može osmisliti samo osoba u najpoznijim godinama, koja ima viškove mudrosti i iskustva...

Iva i Niko smušeno se pogledavaju.

Zatamnjenje

6. scena

U dvokrevetnoj sobi hospicija Ana leži u krevetu do prozora, a Tomislav (starac) do vrata. Ulazi Ida, dva koraka iza nje su Iva i Niko.

IDA (*ozbiljnim glasom*): Čast mi je pozdraviti kraljicu svih izleživača, ljenčina i danguba.

Ivi i Niki je neugodno (vrpolje se, čupkaju kosu...)

ANA: Ih... ih... ih... ih...

Ida se baca baki u zagrljaj, ljube se.

IDA (*podvikne*): Pozdravljam i djeda Tomislava!

Tomislav ne govori ništa nego teško podiže jednu ruku kao znak pozdrava.

IDA (*opet podvikne*): Djede, dosta je igre, moraš zaručiti moju baku. Ona je još nezrela i zelena, prevariš li je, imat ćeš posla sa mnom.

TOMISLAV (*mlohava tuče s obje ruke po posteljini i ispušta piskavi glas*): H-a... h-a...

Baka Ana se smije i prijeti Idi kažiprstom desne ruke.

IDA: Bako dovela sam ti ove dvije izgubljene ovce (*pokazuje na Ivu i Niku*). Primaš li ih u ponovno u obiteljski tor? (*Iva i Niko se mršte*)

Baka klimne glavom. Prilazi joj najprije Iva, zatim i Niko. Grle se.

ANA: Pozdravite gospodina Tomislava. Bio mi je dva mandata ravnatelj. Dobar je čovjek.

Iva i Niko odlaze do Tomislava, klimnu glavama, on im uzvrća pozdrav dizanjem desne ruke. Vraćaju se mami.

ANA (*ironično*): Hvala ti Iva i Niko što ste me u ova dva mjeseca često posjećivali.

IVA (*stidljivo*): Joj! Što je toliko prošlo vremena!? Oprosti, mama!

ANA: Sve je u redu kćeri... A ti Niko?

NIKO: Imao sam problema s Rosom. Ona me je toliko uzdrmala, da nisam znao za sebe.

ANA: Što je s Rosom?

IVA: Naprasito je napustila Niku.

ANA: Niko, jesi li izvukao pouku?

NIKO: Jesam, mama!

ANA: Hoće li to utjecati da se promijeniš na bolje?

NIKO: Hoće, mama i to naveliko.

IVA: Ne zaslužuje ona spomen.

ANA: Molim vas, obećajte da se nećete miješati u njezin novi život.

IDA: Obećavam, bako!

Iva i Niko šute.

ANA: Što je s vas dvoje?

IVA: Mama, njezin postupak je za osudu. Ponizila nas je.

ANA: Ponavljam molbu.

NIKO: Obećavam, mama!

IVA: I ja...

ANA: Molim, uvažavajte je kao sestru.

Niko i Iva iskazuju slaganje klimanjem glava.

ANA: Hvala vam djeco!

IDA (sarkastično): Mama, jesi li donijela baki kreme za uljepšavanje? Mora prikriti bore starosti, jer se možda uskoro udaje.

IVA: Je li to ta zrelost Idina, koju ti mama često ističeš?!

ANA: Ne uzrujavaj se kćeri. Istina zna često zaboljeti, ali biti i veliki putokaz i oslonac za buduće ponašanje, stajalište, pa i za životnu filozofiju.

IVA: Zbilje ne znam s kojom te to veličinom zadojila Ida, da je toliko uzdižeš?!

ANA: Varaš se, ne veličam je. Kod mene je samo stekla povjerenje.

IVA: Na primjer?

ANA: Evo, u ova dva mjeseca, posjećivala me je svaki dan, kao i Rosa prvi mjesec.

IDA (kroz smijeh): Bako, ostarjela si, a lažeš, posjećivala sam te pet puta tjedno, a ne sedam.

Ana se smije, prekriva oči rukama.

IDA (obraća se Niki): Ujko, jesi li donio baki još neku potvrdu ili ugovor da potpiše?

IVA (srdito): Bezobraznice, tako se ne razgovara s ujakom, starijim osobama od tebe. Tko si ti da nas po redu prozivaš? Što ti sebi umišljaš?

Ida je mirna, samo se smijulji.

ANA: No, no, Iva, smiri se! Ida se voli šaliti, ali i bocnuti, ako je nešto iritantno.

IVA: Ma, ti nju mama navodiš na razularenost.

ANA: Oprosti, ne ja, nego tvoji i bratovi postupci, koji su nju, ne, razularili nego revoltirali.

NIKO: Priznajem, da sam ishitreno postupio. Na znanje, povukao sam potvrdu o tvojoj suglasnosti za eutanazijom.

ANA: Sine, samo se ti sredi nakon odlaska Rose. Ostalo je sporedno, poglavito ja.

NIKO: Hvala, mama! (*pušta suze*)

Ana mu daje znak da joj se nakloni, kako bi ga zagrlila, što on i čini.

ANA: Hvala vam djeco na posjeti. Možda će to doprinijeti da još dugo ne umrem (*nasmije se*)

IDA (kroz smijeh): Bako, tebe se boji smrt. Divim ti se.

IVA (*bjesni*): Mala, uvijek ti jezik leti prije uma.

IDA: Bako, jesam li te uvrijedila?

ANA: Dušo bakina, tvoje šale za mene su umjesne. Imaju podlogu za razmišljanje ili raspravu.

IDA: Hvala bako!

ANA: Samo još moraš biti poniznija. Jer, s poniznošću stvarnost se gleda onakvom kakva je, i ima snagu prihvatiti je onakvom kakva jest.

IVA: Eto, mama, došla si na moje. Njoj je strano ponizno srce.

IDA: Možda, u tomu ima istine.

ANA: To se stječe s godinama, s iskustvom.

IVA: Treba još odbaciti svoju brzopletost i površnost u analizi nečega ili nekoga. U mnogim je stvarima još podosta plitka, i sklona golom mudrijašenju.

IDA: Prihvatimo da je tako. Ali, mama, jesi li i ti utabala trag kojima će i drugi moći koracati?

IVA: Ja sam kemičarka, pa se ne mogu nositi s tvojim jeftinim filozofskim naklapanjima.

IDA: Kako onda znadeš da su jeftina filozofska naklapanja?

IVA: Jer shvaćam bit tvojih navoda. Ponavljam, tehničke sam naobrazbe, pa mi je takva komunikacija, bolje reći rasprava strana.

IDA: Pa i baka je profesorica matematike i fizike, pa tako ne gleda na moje istupe. Naprotiv, samo ih nadopuni ili korigira, apriori ih ne odbacuje kao ti.

IVA: Prestani s tim, budi uvidajna spram bake, ne zamaraj je svojim glupostima.

ANA: Oprosti kćeri, meni to osvježuje mozak, sprječava njegovu lijenost.

IDA: Imala si ti mama kvalitetniju prigodu zaštititi baku.

ANA: Ida, ne joguni se.

IDA: Oprosti, bako!

ANA: Ida, postoje jasni znakovi na životnom putu, a to je savjest. Samo s njom možeš hodati prema punini svoga života.

IDA: Hvala, bako! Genijalna si!

ANA (*smijulji se*): A jesi, ulizica! Svaka ti čast!

Ida se gromko smije.

ANA (*kroz smijeh*): Znaš li Ida, kada je Albert Einstein sreo Charlie Chaplina, nakon što su se rukovali, Einstein je rekao: *Ono čemu se najviše divim kod vas jeste vaša univerzalnost. Vi*

ste umjetnik koji ne kaže ni jednu jedinu riječ, a ipak vas cijeli svijet razumije. To je točno!, odgovorio je Chaplin, ali vaša slava je još veća, cijeli svijet vam se divi, a nitko vas ništa ne razumije!

Svi se smiju.

IDA: Bako, ne mogu pretpostaviti na koga se to odnosi.

ANA: Na osobu kojoj su se nezaustavljivo slile godine u prošlost i na tom valu vremena približila se zadnjoj stanici koraćanja na Zemlji. Ali, i na mladu osobu koja još ne prihvaća tvrdnju da što ne zna razum, zna vjera. Ili još dovoljno ne spoznaje da njezin život zavisi o veličini i snazi njezinih čežnji, jer je biće u projektu, a ne konačno.

IDA: Ha, ha... hi, hi, hi...

Kratka stanka.

IDA: A ta tvoja zadnja koraćanja na Zemlji, bako, vrlo su duga.

ANA: Moja Ida, na valu vremena ja se približavam krajnjoj zagonetci *smrti*. Iz vidljivog prijeći ću u mrak, jer nitko ne može izbjeći tu nepoznanicu *smrt*.

IDA: Da, umiremo svi i to jednako.

ANA: Točno! Ali se razlikujemo po smrti.

IVA: Kako, mama?

ANA: Netko umire teže, u mukama, a netko relativno mirno. Tomislav je već dvije godine u ovakvom stanju. Samo Bog znade koliko će to trajati. Mlađi je četiri godine od mene, a ja možda umrem brzo.

NIKO (*uzbuđeno*): Je li te strah smrti, mama?

ANA: Ne bojim se! Vjernica sam! Saznala sam od Isusa Krista temeljne informacije o putovanju nakon smrti.

NIKO: Izučavao sam tijekom studija psihologije Isusov nauk. Međutim, proturječna mi je tvrdnja da umiranjem čovjek odlazi sa Zemlje, ali da nadalje živi, a da smrt doživljava samo ako izgubi vječni život.

ANA: Možeš li ti to objasniti, Ida? To je tvoja branša. Ili ću ja pokušati?

IDA: Taj nauk tumači da postoji međuprostor između vječne muke i vječnog života poslije smrti. Pojednostavljeno kazano za prvo postoji zatvor gdje će biti u mukama sve dok ne isplati sve dugove napravljene na Zemlji, ali ni poslije toga neće imati odlike prave vječnosti i uživanja u njoj.

ANA: Takvi ljudi ne odlaze u ništavilo, ali ni u puninu života, kakvog imaju oni drugi koji su poslije smrti imali odlike da prijeđu u puni vječni život.

NIKO: Pustimo mi metafizička razmatranja, okrenimo se tebi mama.

IVA: Mama, mi smo odlučili vratiti te kući.

NIKO: Sve je mama sređeno. Medicinska njega, kuharica itd.

ANA: Što ti šutiš Ida?

IDA: Prvi put čujem za to, bako.

IVA: Oprosti, mama, vrijeđaš mene i Niku. Ida još jede moj kruh, stanuje još pod mojim krovom, a ti nju pitaš za savjet.

ANA: Sve je to točno. Ali, shvati da je i ona član obitelji.

IDA: Bako, oni su te smjestili u hospicij, pa neka oni odluče hoće li te vratiti doma. Iskreno voljela bih da se to dogodi.

ANA: Djeco, neizmjerne vam hvala, ali ne želim napustiti hospicij.

IVA: Mama, molim te, oprosti meni i Niki što smo te ovdje smjestili. Skrušeno molim te, poslušaj nas, uvaži našu zamolbu.

ANA: Molim vas, ne srdite se, ne mogu to učiniti.

IVA: Mama, smiluj nam se, dozvoli da te transportiramo doma.

ANA: Ponavljam, ostajem ovdje.

NIKO: Zašto si, mama, tako nemilosrdna?

ANA: Dragi sine, smiri se. To činim ne samo zbog sebe, nego više zbog vas.

IVA: Mama, neoprostivo smo pogriješili što smo te makli iz kuće. Oprosti nam, daj nam šansu da to ispravimo.

ANA: Molim, ne sudimo jedni drugima. Ne tražimo pogreške, krivce... Ostajem ovdje.

NIKO: Mama, to će nas slomiti. Dotući će nas grižnja savjesti.

ANA: Dolazite mi češće u posjetu i problem će biti riješen.

IVA: Dolazit ćemo više puta od Ide. Je li tako Niko?

NIKO: Da, tako je!

ANA: Imam molbu.

IVA + NIKO (*u istom glasu*): Samo reci, mama!

ANA: Pokušavajte živjeti po pravilima deset Božjih Zapovjedi. Znam, da nisam vas uspjela usmjeriti u praktične vjernike. Previše sam vam dala slobodu da sami izaberete svoj put.

NIKO: Podastri ću ti tumačenje jednog psihologa, koji kaže da danas „deset zapovjedi“ za mnoge gubi svoje značenje, jer se čovjek mora osposobiti za „tisuće zapovjedi“, koje se kriju u tisućama situacija, s kojima se u životu susreće.

ANA (kroz smijeh): Pustite vi te tisuće zapovjedi, jer su za vas prezahtjevne i deset Božjih zapovjedi.

Svi prasnu u smijeh. Ida, Iva i Niko pacaju joj se u zagrljaj.

NIKO + IVA: Doviđenja mama!

IDA: Doviđenja bako!

ANA: Doviđenja, voljena djeco moja!

Svi troje pozdravljaju i Tomislava. Izlaze iz hospicija.

Zatamnjenje

K R A J